

An illustration of a desk setup. On the right, a hand in a teal sleeve is typing on a laptop keyboard. In the center, a pair of glasses and a piece of crumpled white paper are on the desk. At the bottom, a white smartphone is shown. The background is a light blue gradient.

Ψηφιακά εργαλεία για την εκπαίδευση και την έρευνα

Βασίλης Παυλόπουλος
vranlop@psych.uoa.gr

Εργαλεία για μέλη του ΕΚΠΑ

- Ιδρυματικό **email** (της μορφής username@uoa.gr) εφόσον έχει δημιουργηθεί και ενεργοποιηθεί λογαριασμός χρήστη στο ΕΚΠΑ.
- Σύνδεση στο Internet μέσω του εικονικού ιδιωτικού δικτύου (vpn) του ΕΚΠΑ για **αναζήτηση βιβλιογραφίας με πρόσβαση στα πλήρη κείμενα**. Ισχύει για βιβλιογραφικές βάσεις στις οποίες το ΕΚΠΑ διατηρεί ενημερωμένη συνδρομή.
- **Ενιαία βιβλιογραφική αναζήτηση** ηλεκτρονικών και έντυπων πηγών μέσω της πύλης βιβλιοθηκών του ΕΚΠΑ.
- Άδεια χρήσης του **Microsoft Office 365 for Education**, του **OneDrive for Business** με 1 TB αποθηκευτικό χώρο και του **Skype for Business** μέσω της πλατφόρμας ΔΗΛΟΣ 365.

Αναζήτηση βιβλιογραφίας

- [Μελετητής Google](#). Δωρεάν μηχανή αναζήτησης που προσφέρει ευρεία κάλυψη επιστημονικών δημοσιεύσεων και «γκρίζας» βιβλιογραφίας. Απλή αναζήτηση με λέξεις-κλειδιά. Ιδανικό για γρήγορη εύρεση πηγών, αλλά με αδόμητα δεδομένα και περιορισμένα φίλτρα.
- [Semantic Scholar](#). Πλατφόρμα τεχνητής νοημοσύνης για αναζήτηση και κατανόηση επιστημονικών εργασιών. Χρησιμοποιεί σημασιολογική αναζήτηση, αυτόματες περιλήψεις (TL;DR) και ανάλυση citation context. Εστιάζει σε ποιοτική κατανόηση και εντοπισμό θεματικών σχέσεων μεταξύ ερευνών.
- [OpenAlex](#). Ανοικτή βάση δεδομένων και API για επιστημονική βιβλιογραφία. Παρέχει δομημένα μεταδεδομένα (DOI, ORCID, concepts) και πλήρη εξαγωγή για ανάλυση ή συστηματική ανασκόπηση. Ιδανικό για βιβλιομετρικές αναλύσεις, citation mapping και αναπαραγωγή ερευνητικών αναζητήσεων.

Οργάνωση και διαχείριση βιβλιογραφίας

- **Mendeley**. Ευέλικτη οργάνωση και διαμοιρασμός βιβλιογραφίας, αναζήτηση όρων, εισαγωγή βιβλιογραφικών παραπομπών και δημιουργία βιβλιογραφικού καταλόγου στον επεξεργαστή κειμένου – magic!
- **Zotero**. Ίδιες λειτουργίες και παρόμοιο interface με το Mendeley, αν και κάπως λιγότερο χρηστικό στην αναζήτηση όρων.
- **Adobe Reader**. Ισχυρή αναζήτηση όρων σε πολλαπλά αρχεία pdf με τη λειτουργία ‘Advanced search’.
- **CrossRef**. Το μητρώο των επιστημονικών DOI – καθιστά τη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία ανιχνεύσιμη, συνδεδεμένη και διαλειτουργική. Επιπλέον, παράγει βιβλιογραφικές αναφορές κατά APA.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση (εργαλεία TN)

- **NotebookLM**. Δωρεάν ερευνητικό εργαλείο TN από τη Google. “Διαβάζει” τις πηγές που μεταφορτώνει ο χρήστης (pdf, docs, ακόμα και αρχεία ήχου ή βίντεο από το YouTube) και επιτρέπει διάλογο (ερωτήσεις-απαντήσεις) σχετικά με το περιεχόμενό τους. Παράγει συνδυασμένα κείμενα, περιλήψεις και συγκρίσεις με αναφορές στα σημεία των πηγών. Κατάλληλο για θεματικές βιβλιογραφικές ανασκοπήσεις. Επίσης, χρήσιμο για ανάλυση περιεχομένου.
- **SciSpace**. Πλατφόρμα TN για ανάγνωση, ανάλυση και συνοψίσεις επιστημονικών δημοσιεύσεων. Υποστηρίζει chat με PDF και απαντήσεις με παραπομπές στα συγκεκριμένα αποσπάσματα. Ενσωματώνει συνδέσεις με Scopus/Crossref και προτάσεις συναφών εργασιών. Η δωρεάν έκδοση έχει περιορισμούς (σε αριθμό απαντήσεων, αναφορές, βάθος ανάλυσης), αλλά είναι χρήσιμη για τη γρήγορη κατανόηση και σύνθεση ιδεών.

Ανάλυση ποσοτικών δεδομένων – πέρα από το SPSS

- **Jamovi**. Στατιστικό λογισμικό ανοιχτού κώδικα βασισμένο στη γλώσσα R. Ιδιαίτερα εύχρηστο, με πλήρεις δυνατότητες, επεκτεινόμενο, διαρκώς εμπλουτιζόμενο και δωρεάν!
- **JASP**. Παρόμοιο με το Jamovi σε φιλοσοφία και λειτουργικότητα, με έμφαση στη μπεϋζιανή προσέγγιση.
- **PSPP**. Μια περιορισμένων δυνατοτήτων, αλλά ανοιχτού κώδικα (δηλ. δωρεάν) αντιγραφή του SPSS – για τους νοσταλγούς των δεινοσαύρων ☺ .

Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων

- **Υπαγόρευση και απομαγνητοφώνηση** στα ελληνικά με [Office 365](#) και [Google Docs](#).
- [Taguette](#). Εύχρηστη και δωρεάν πλατφόρμα για την κωδικοποίηση κειμένων από άτομα ή ομάδες.
- [Voyant tools](#). Ανοιχτού κώδικα διαδικτυακή εφαρμογή με πλούσια και εύχρηστα εργαλεία για την ανάλυση κειμένων.
- [Iramuteq](#). Ισχυρό, αν και λίγο ιδιότροπο, λογισμικό για πολυδιάστατες αναλύσεις κειμένων. Εξαιρετικές γραφικές απεικονίσεις συστάδων, ομοιοτήτων και λεκτικών νεφών.
- [Ανασκόπηση 19 εργαλείων ποιοτικής ανάλυσης](#) ανοιχτής πρόσβασης.

Συγγραφή δοκιμίου

- Ο [οδηγός συγγραφής](#) πτυχιακής εργασίας του Τμήματος Ψυχολογίας του ΕΚΠΑ βρίσκει εφαρμογή σε κάθε είδος δημοσίευσης ψυχολογικού περιεχομένου.
- Εργαλεία ελέγχου **λογοκλοπής** (π.χ. [PlagiarismDetector.net](#)). Χρήσιμα, αν και λιγότερο αποτελεσματικά με τον έλεγχο της γκρίζας βιβλιογραφίας.
- [APA Style](#). Online έκδοση του οδηγού δημοσιεύσεων του APA, αλλά και πολλά περισσότερα: οδηγοί, webinars, πρότυπα αρχεία, κ.ά.
- [ZoteroBib](#). Δωρεάν online εργαλείο δημιουργίας βιβλιογραφικών παραπομπών και μορφοποίησης αναφορών σε διάφορα πρότυπα. Από τους δημιουργούς του Zotero.
- [Paperpal](#). Εργαλείο TN για επιμέλεια ακαδημαϊκών κειμένων. Ελέγχει γραμματική, σαφήνεια, επιστημονικό ύφος και συνοχή με βάση διεθνή πρότυπα.

Τεχνητή νοημοσύνη: Ευλογία ή κατάρα;

Τα εργαλεία παραγωγικής ΤΝ ([ChatGPT](#), [Gemini](#), [Perplexity](#), κ.ά.) μπορούν να δημιουργήσουν πρωτότυπο κείμενο απαντώντας σε ερωτήσεις στη φυσική γλώσσα. Ωστόσο, η αξιοποίησή τους ενέχει κινδύνους:

- Η ΤΝ δεν έχει προσωπική εμπειρία, επομένως τείνει να παράγει κείμενα με **γενικόλογο, στερεοτυπικό και επαναλαμβανόμενο περιεχόμενο**.
- Η ΤΝ δίνει συχνά **λανθασμένες ή ανύπαρκτες βιβλιογραφικές πηγές**, άρα το περιεχόμενο των απαντήσεών της δεν είναι έγκυρο και αξιόπιστο.
- Ο τρόπος διαχείρισης των δεδομένων από τις πλατφόρμες ΤΝ δεν είναι διάφανος, επομένως συνιστάται **να αποφεύγεται η καταχώριση ευαίσθητων στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα**.

Συμβουλευτείτε τον [Οδηγό ορθής χρήσης της ΤΝ στην εκπαίδευση και στην έρευνα](#)

Κριτικές αναστοχαστικές ερωτήσεις

- ✓ Είναι αλήθεια;
- ✓ Πώς το γνωρίζουμε;
- ✓ Ποιες αποδείξεις υπάρχουν;
- ✓ Πόσο αξιόπιστες είναι οι αποδείξεις;
- ✓ Ποιον εξυπηρετεί; Ποιος ωφελείται;
- ✓ Ποιες ελλείψεις και ποιοι περιορισμοί υπάρχουν;
- ✓ Ποιες είναι οι εναλλακτικές προσεγγίσεις/θεωρίες/υποθέσεις;
Με ποια επιχειρήματα τεκμηριώνονται;
- ✓ Μετά από τα παραπάνω, συμφωνώ ή διαφωνώ;